

Марина Гржиниќ

МОНСТРУОЗНИ ТЕЛА И СУБВЕРЗИВНИ ГРЕШКИ

1. Монструозни тела: Источноевропската парадигма како Жена

Би сакала да започнам со теоретско-политичко позиционирање на феминистичката теорија и практика а потоа да се префрлам на врската меѓу философијата и сајбер-феминизмот. Идејата за заземање концептуално специфичен став е со цел една позиција, специфична за Источна Европа, философски да се идентификува и артикулира. Оваа желба не потекнува од играта на политика на идентитетите, користена од одредени феминистки со цел да се легитимизира нивното право на колонизација на сајбер-просторот, туку е милитантен одговор на овој постојан процес на фрагментација и партикуларизација. Понатаму, инсистирам на реполитизацијата на сајбер-светот по пат на заземање на став кој не базиран ни на географски простор ни на локација на мапата на „Новата Европа“, туку е, како што би рекол Е. Саид, концепт.

Битно е да се потенцира дека држењето на сајбер-феминистките не е - како што беше за време на легендарниот период на феминизмот во 1960-ите (или уште порано, паралелно со периодот на модернизмот во уметноста) - производ на природна и егзистенцијална позиција, туку е исклучиво вештачка и концептуална позиција која се должи на теоријата, а не на постоечкиот свет. Токму ова ја прави толку проблематична: да беше егзистенци-

Marina Grzinic

MONSTROUS BODIES AND SUBVERSIVE ERRORS

1. Monstrous bodies: The Eastern Europe paradigm as a Woman

I would like to start with a theoretical-political positioning of feminist theory and practice and subsequently deal with the relationship between philosophy and cyberfeminism. The idea of taking a conceptually specific stand is in order to philosophically identify and articulate a position specific to Eastern Europe. This desire does not grow out of the identity politics game as used by certain feminists to legitimize their right to colonize cyberspace; rather, it is a militant response to this constant process of fragmentation and particularization. Furthermore, I insist on the re-politicization of the cyberworld by taking a stance that is based neither on a geographical space nor on a location on the map of the "New Europe" but is, as E. Said would say, a concept.

It is important to emphasize that the cyberfeminists' posture is not, as it was during the legendary period of feminism in the 1960's (or even earlier, paralleling the period of modernism in art), a product of a natural and in fact, existential position, but is a strictly artificial and conceptual position owing its existence to theory and not to the existential universe. This is what renders it so problematical; if it were existential, it would be easy to deal with; but being purely theoretical, mediated and artificial, it now

јална, лесно ќе се справевме со неа, но бидејќи е чисто теоретска, замислена и вештачка, сега совршено соодветствува и драматично ја поткопува истата ситуација која неа и ја создаде.

Моето пре-обмислување на денешната позицијата на (пост)феминизмот е реакција и на честата забелешка дека сега не е време да се делат (Европскиот) Исток и Запад, и дека, соочени со сегашната идеологија на глобализација, токму домот е важен, за што сведочи и изреката „Ниту запад ниту исток како дома не се исто!“.

Оставајќи го настрана идеолошкото слепило на ваквиот став, кој не гледа подалеку од клаустрофобичните и тоталитарни тенденции вообичаени за секоја идеологија втемелена во националното и вкоренета во „домот“, мораме повторно да се запрашаме, каде е овој „дом“ каде што се лоцирани спиритуалниот и концептуалниот контекст, ако воопшто можеме да поставиме ваков контекст?

Ја правам оваа забелешка наспроти цела низа пишувања, текстови и идеолошки позиционирања, раширени преку популарни слогани како оној погоре, кои се стремат да ги игнорираат разликите меѓу Истокот и Западот, фокусирајќи се на концепти како „дома“, небаре има некое место на планетава кое е надвор од сферите на политичкото, социјалното и посредуваното! Или, поинаку кажано, „дома“ во овој контекст се перципира како интимно и лично место, на некој начин исклучено од диференцијација, и грешно имплицира дека постои некое „јдро“ чии вредности, како што се интимноста, односно женственоста, можат да се спротистават на промените.

Наместо да се опишувам себеси како сајбер-феминист од Источна Европа, јас претпочитам радикален обрт на оваа источноевропска позиција, или парадигма. Предлагам редефиниција на мојата источноевропска позиција (или, ако ги претпочитате термините на Лиотар: мојата источноевропска состојба) на (пост)феминистка, на „сајберфеминистичка парадигма“.

corresponds perfectly to the same situation that produced it and which it dramatically subverts.

My rethinking of the position of (post) feminism today is also a response to the frequent complaint that now is not the time to divide into East and West (Europe), and that in the face of the current ideology of globalization, it is home that matters, as exemplified in the expression: "Neither East, nor West, home is the best!"

Apart from the ideological blindness behind such an attitude, which fails to see beyond the claustrophobic and totalitarian tendencies natural to any nationally-grounded, "home"-rooted ideology, we have to ask again, where is this "home" in which the spiritual and conceptual context is located, if indeed we can posit such a context?

I make this remark in the face of a barrage of writings, texts, and ideological positions spread by popular slogans such as the one above which endeavor to ignore the differences between East and West by focusing on a concept such as "home", as though there were any place on earth outside the sphere of the political, the social and the mediated! Or, to put it differently, "home" in this context is perceived as an intimate and personal site in some way excluded from differentiation, and implying, wrongly, that there exists a "core" whose features such as intimacy, or the feminine, can resist change.

Instead of describing myself as a cyberfeminist from Eastern Europe, I prefer a radical reversal of this Eastern European position or paradigm. I propose to redefine my own Eastern European position (or, if you prefer in Lyotardian terms: my Eastern European condition) as a (post) feminist, as a "cyberfeminist paradigm".

Источна Европа треба да се гледа како женска парадигма, или со други зборови, како женската страна во процесот на сексуалната разлика, без оглед дали се сместуваме во реалниот или во сајбер-светот. Овој концепт е мошне прецизен, бидејќи означува реполитизација на реалниот и на сајбер-светот. Вкоренет е во многу подлабока универзална потреба за идентитет, политика, стратегија и тактика за акција, теоретизирање, еманципација и бескорисност (во борба против капитализмот мораме да инсистираме на позиција која е еднаква на апсолутна бескорисност, која воопшто не е продуктивна за капиталистичката машина). Може да се сфати како милитантно теоретизирање - на прагот на третиот милениум - на една посебна позиција во клучната дебата околу начините и модусите и, еднакво важно, протоколите за влегување во (сајбер)просторот на надежи, бескорисност, теорија и терор.

Враќањето кон радикалната политика значи да се бара универзалното од политиката и да не се биде притиснат во тесните ограничувања на една политика на константно претерување и на непрекинато обновувани идентитети и потреби. Ова е најважно за разбирање на променливата положба на јаството и идентитетот.

Она што овде станува очигледно е дека врската на субјектот, заедно со нејзиното тело, историја, географија, простор итн., пред компјутерската конзола добива рамки на парадоксална комуникација која не е директна, туку комуникација со изростокот зад неа, со која посредува третиот поглед: тој на компјутерот.

Овде се работи за привремено губење на симболичкиот идентитет на субјектот: таа е присилена да сфати дека не е она што мислела дека е. Што значи ова? Се наоѓаме себеси во сите медиуми, во сите тела, во сите можни простори одеднаш. Ова доведува во прашање некои основни позиции на уметноста и културата.

Операирајќи од ова ново гледиште, од позиција на нов идентитет, ни се откриваат други внатрешни медиуми и социјални процеси. Се соочуваме со напуштање на една

Eastern Europe is to be seen as a Woman paradigm, in other words, as the female side in the process of sexual difference, whether grounding ourselves in the real or the cyberworld. This concept is a very precise one, as it indicates a re-politicization of the real and the cyberworld. It is rooted in a much deeper universal demand for identity, politics, strategy and tactics of action, theorization, emancipation and uselessness (to fight capitalism, we have to insist on a position that is equal to absolute uselessness, which is not productive at all for the capitalist machine). It can be perceived as the militant theorization, on entering the third millennium, of a particular position in the crucial debate regarding ways and modes and, last but not least, protocols for entering the (cyber)space of hopes, uselessness, theory and terror.

To return to radical politics means to demand the universal of politics, and not to be squeezed into the narrow confines of a politics of constant exaggeration and of incessantly renewed identities and needs. This is crucial for an understanding of the changing position of the self and identity.

What becomes apparent here is that in front of the computer console the relation of the subject, along with her body, history, geography, space, etc., takes on a kind of paradoxical communication which is not direct, but a communication with the excrescence behind her, mediated by the third gaze: that of the computing-machine.

What is at stake here is the temporal loss of the subject's symbolic identity: she is forced to perceive that she is not what she thought herself to be. What does this mean? We find ourselves within all media, in all bodies, in all possible spaces at once. This calls into question some fundamental positions concerning art and culture.

Operating from this new standpoint, from a new position of identity, other internal media and social processes are revealed to us. We are faced with leaving a historically defined

историски дефинирана позиција која го имитирала природниот свет на нашите сетила. Со новите медиуми и технологија имаме можност за вештачки интерфејс, со кој владее неидентитет. Наместо произведување на нов идентитет, произведено е нешто многу порадикално: целосното губење на идентитетот. Субјектот е присилен/а да претпостави дека не е она што мислел/а дека е, туку некој-нешто сосем друго.

Ова некој-нешто друго што може да се сфати како тело со географска и организациска политика може исто така да се прикачи на реториката и логистиката на просторот. Може да бидеме однесени некаде и никаде.

Трин Т. Мин-ха предлага модел за пре-обмислување на азискиот простор и т.н. трет свет преку концептот на „неприсвоен(иот) Друг“. Ова може да се смета и како потенцијално корисен алат за развивање специфични концепти за читање на поранешната источноевропска територија. Време е да се најдат и да се пре-напишат парадигми на специфични простори, уметности и медиумски продукции во Источна Европа.

Целата Источна Европа функционира како симптом на состојбата на развиениот Запад, посебно во медиумите или при користењето авангардни медиуми и арт стратегии. Истражувајќи ги паралелите Исток/Запад, во источноевропските медиуми и артистичка продукција ќе најдеме значајни примери на перверзната и/ли симптоматична логика на западните медиумски стратегии и визуелната претстава, искористени на сосем поразлични начини. Ова, на пример, може да се покаже во употребата на порнографската претстава, нешто што се смета/ше како генереално неприфатливо на Запад, бидејќи на порнографијата се гледа како на дел од комерцијализацијата или конsumerизмот и на телото и на медиумите. Меѓутоа, ако ние во Источна Европа употребиме порнографија или порнографска визуелизација во медиумите како еден вид на политички став или форма на отпор наместо како сексуална либерализација, тогаш добиваме комплетно обратно читање на порнографијата и што таа претставува.

position, which imitated the natural world of our senses. With new media and technology, we have the possibility of an artificial interface which is dominated by non-identity. Instead of producing a new identity, something much more radical is produced: the total loss of identity. The subject is forced to assume that s/he is not what s/he thought her/himself to be, but somebody-something else.

This somebody-something else that can be perceived as a body with geographical and organizational politics may also be attached to the rhetoric and logistics of space. We can be taken elsewhere and nowhere.

Trinh T. Minh-ha has proposed a model for re-thinking Asian space and the so-called third world through the concept of the "inappropriate/d Other". This can also be seen as a possibly useful tool for developing specific concepts for reading the former Eastern European territory. It is time to find and to re-write paradigms of specific spaces, arts and media productions in Eastern Europe.

The whole of Eastern Europe functions as a symptom of the condition of the developed West, especially in media or when using avant-garde media and art strategies. In examining the parallels between East and West, in Eastern European media and artistic production we can find significant examples of the perverted and/or symptomatic logic of Western media strategies and visual representation, employed in quite different ways. This can be shown, for example, in the use of pornographic representation, which has been something generally not regarded as acceptable in the West because pornography is seen as part of the commercialization or consumerism of both the body and the media. In Eastern Europe, however, if we use pornography or pornographic visualization in the media as a political stance, a form of resistance to political conformity rather than sexual liberalization, then we get a completely inverted reading of what pornography represents.

Да бидам попрецизна, процесот на порнографска визуелизација беше внесен во Источна Европа преку екстернализацијата на сексуалноста, која пак беше присвоена од филмската андерграунд традиција со Фасбиндер, Роза фон Праунхајм, Ворхол итн., чии филмови беа прикажувани на андерграунд места во 1980-ите.

Екстернализацијата на сексуалноста доби форма на отворено прикажана порнографија и полова забуна ('gender-bending') на геј, лезбејските и трансвеститските сексуални ставови. Тоа беше процес кој може едноставно да се објасни: стереотипите и прототипите за сексуалните и граѓанските права (!) беа не само апсорбирани туку и веднаш поставени во и од андерграундот. Во приватни соби и спални, пред VHS камера, можеше да се стекне невидено политичко репозиционирање на сексуалното и социјалното. Во овие дела, маскенбалот на повторното присвојување го осигурува не само едноставното прашање на формирањето на идентитетот кај уметникот од андерграунд заедницата, туку и процесот на преговарање, неопходен за производство на континуирано двосмислени и неизбалансираните ситуации и идентитети.

Придобиеното хибридно и не-хетеросексуално позиционирање на сексуалноста, во контекстот на мошне непропустливите полови граници на комунистичка Источна Европа, беше еден начин на прекумерно политизирање на сексуалното во социјализмот и комунизмот, и на борба за граѓански права.

Во однос на паралелите помеѓу источноевропскиот простор и Жената: токму како што жената не е „послабиот дел“ на мажот („Втората божја грешка“ - Ниче), така и Источна Европа не е само извртено огледало, или уште поточно, „послабиот дел“ на Западот. Меѓутоа, на неа се гледа како на таква - дотолку повеќе што Западна Европа сака да ја види како послаба, бидејќи за Западот Источна Европа функционира како лажна илузија на западната желба. Истото може да се каже и за Жената: таа може да се смета како „послабиот дел“ од мажот, но тоа не го дефинира нејзиниот онтолошки статус. Слично, некој може да

To be more precise, the process of pornographic visualization was effected in Eastern Europe through the externalization of sexuality that had been adopted from the underground film tradition exemplified by Fassbinder, Rosa von Praunheim, Warhol, etc., whose films were shown in underground venues in the 1980's.

The externalization of sexuality took the form of overtly staged pornography and gender confusion ('gender-bending') of gay, lesbian and transvestite sexual attitudes. It was a process that can be simply explained: the sexual and civil rights (!) stereotypes and prototypes were not only consumed in and by the underground, but also immediately performed. In front of a VHS camera, in private rooms and bedrooms, an unparalleled political repositioning of the sexual and social could be acquired. In these works, the masquerade of re-appropriation ensured not only the simple question of the formation of the identity of the artists or of the underground community, but also the process of negotiation required to produce continually ambiguous and unbalanced situations and identities.

The acquired hybrid and non-heterosexual positioning of sexuality, in the context of the remarkably impermeable gender boundaries of Communist Eastern Europe, was a way of overtly politicizing the sexual in Socialism and Communism, and fighting for civil rights.

With regard to the parallels between Eastern European space and Woman: just as Woman is not the "weaker part" of Man ("God's second mistake" - Nietzsche) so Eastern Europe is not simply the distorted mirror or, more accurately, the "ailing member" of the West. However, it is perceived as such - inasmuch as Western Europe wishes to see it as ailing, since for the West, Eastern Europe functions as a deceptive illusion of Western desire. The same can be said for Woman: She can be seen as the "weaker part" of the man but that does not define her ontological status. Similarly, one can say of Eastern Europe that it may be a "symptom" of the West's condition but that does not define its ontological status either.

каже за Источна Европа дека таа е „симптом“ на состојбата на Западот, но тоа не го дефинира нејзиниот онтолошки статус.

На прагот на третиот милениум, колективните, симултани процеси на рецепција и комуникација во сајберпросторот станаа одредувачката метафора на новата медиумска околина. Она што се случува на Интернет се повеќе се сфаќа и се искористува како „новиот“ јавен простор. Интернет и светската мрежа стануваат простори кои не се само паралелни на сегашниот јавен простор, туку сè повеќе стануваат и негова замена. Таканареченото „јавно мислење“ се формулира преку интернет а можеби и го заменува вистинското, ако постои.

Една информација од прва рака, испратена преку електронска пошта и потоа раширена преку мрежата, но без дополнителни анализи и размислувања, понекогаш е доволна да наведе некои луѓе да изјават дека и тие станале дел од медиумската револуција, бидејќи добиваат информации од прва рака, известувања за случувања на кои некој бил сведок, преку интернет; иако, во суштина, мрежната заедница и нејзиното мислење се, во повеќето случаи, збир од сите „прочитај па препрати“ пораки и информациите добиени од нив.

Едно важно прашање кое сега се однесува на Интернет, по декадата на паѓањето на Берлинскиот ѕид, е идентификацијата на старите и новите играчи кои го конструираат овој храбар нов свет (кој можеби треба да се прекрсти Светска Мрежа); исто така, битно е да се запраша: кому му е дозволено да развие критика на интернет? Генерално земено, јас идентификував две пошироки насоки на критичка мисла кои формираат позиционирачки матрици во оваа дебата.

Првата ги потенцира единките или групите кои не се поврзани ни историски ни географски, но кои свесно заземаат позиција на контра-култура. Оваа позиција јас ја насловувам „Матрица на отпадниците од општеството“ не како некој критички наслов, туку за да посочам дека

In the dawn of the third millennium, collective, simultaneous processes of reception and communication in cyberspace have become a determining metaphor for the new media environment. What is happening on the Internet is increasingly seen and utilized as the "new" public space. The Internet and the World Wide Web are becoming spaces which are not only parallel to the existing public one but are also increasingly becoming a substitute for it. So called public opinion is being formulated via the Internet and is perhaps replacing any actual public opinion.

Firsthand information transmitted via email and then spread through the Web, but without additional analysis and reflection, is sometimes enough to lead certain people to proclaim that they are also taking part in the media revolution because they are obtaining firsthand and "eyewitness" information through the Net; although the community on the Net and its opinions are, in most cases, the sum total of read-and-forwarded messages and the information obtained therein.

An important issue concerning the Internet today, following the decade of the fall of the Berlin Wall, is to identify who the old and the new actors are in the construction of this brave new world (which could be renamed the World Wide Web); and to ask, who is allowed to develop a criticism of the Internet? Generally speaking, I have identified two broad lines of critical thought that form positioning matrixes in this debate.

The first emphasizes individuals or groups linked neither historically nor geographically, but who consciously take the position of the counter-culture. I name this position the "Scum of Society Matrix" - not as a mere critical label but to indicate that this matrix represents a condition of life and activism, a

оваа матрица претставува состојба на живот и активизам, паразит кој живее во институционални и невладини структури. Се однесува главно на позицијата на т.н. критички учесници - корисници од Западна Европа и Северна Америка и на круговите на заедници на интернет, кои оформуваат еден вид паразитско тело обидувајќи се да исцедат што е можно повеќе од постоечките социјални структури. „Матрицата на отпадниците од општеството“ предлага нова, автономна економија и нови структури развиени со преземање и ре-структурирање на т.н. стари структури.

Како што Питер Лемборн Вилсон, алијас Хаким Беј (beu – бег, англ., заб. прев), рече во предавањето на Nettime, средбата „Убавицата и Истокот“ во Љубљана, 1997 год., се чини дека вториот свет е избришан и сè што останува се првиот и третиот свет. На местото на вториот свет има една голема дупка од која се скока во третиот свет. Проширувајќи ја метафората од насловот на конференцијата со нејзината референца на бајката, ќе ја наречеме дупката и втората насока на мисла „Матрица на монструмите“.

Кога станува збор за разликите меѓу Истокот и Западот, треба да истакнеме дека актерите од црната дупка, т.е. источноевропските интернет-корисници, кои се критични за Светската Мрежа, не сакаат да ги имитираат првите светски „развиени, капиталистички општества“, туку да артикулираат и да толкуваат, и уште повеќе, да усвојат препознатлива позиција во оваа изменета констелација.

„Монструмите“ инсистираат да посочат на една разлика - клучна, вродена разлика, не некој специјален класификациски метод заснован на маркери, како апартејдот, како што забележува Трин Т. Мин-ха. Прашањето на кој му е дозволено да пишува за историјата на уметноста, културата политиката во областа некогаш позната како Источна Европа, мора да се постави заедно со прашањето како и кога важните политички, културни и медиумски случувања се маркирани. Следниве прашања или синтетички моменти се битни, а се формулирани од Ивон Фолкарт: „Кои простори субјектите и агентите ги поми-

parasite dwelling within institutional and non-governmental structures. It refers principally to the position of the so-called critical Western European and North American participants - users and online community circuits on the WWW who form a kind of parasitic body trying to extract everything possible from the existing social structures. The "Scum of Society Matrix" proposes a new, autonomous economy and new structures developed from the appropriation and restructuring of the so-called old ones.

As Peter Lamborn Wilson, alias Hakim Bey, stated in the lecture at the Nettime meeting "Beauty and The East" in Ljubljana in 1997, it seems that the second world has been erased and what is left is the first and third world. Instead of the second world, Bey argued, there is a big hole from which one jumps into the third. To extend the metaphor of the title of the Nettime conference with its reference to the fairy tale, I will call this hole and my second line of thought "The Matrix of Monsters".

When it comes to the differences between East and West, it should be made clear that the actors from the black hole, i.e. the Eastern European web-users who are critical of the WWW, do not want to merely mirror the first world's "developed, capitalist societies", but to articulate and interpret, and further, to adopt a distinctive position in this changed constellation.

"The Monsters" insist on pointing out a difference - a critical inherent difference; not simply a special classification method based on markers, such as apartheid, as Trinh T. Minh-ha suggests. The question of who is allowed to write about the history of art, culture and politics in the area once known as Eastern Europe has to be posed along with the questions of how and when important political, cultural and media events are marked. The following questions or synthetic moments are crucial, as formulated by Yvonne Volkart: "Which spaces do subjects and agents cross when they communicate? What do they call themselves? Are they subjects, cyborgs, monsters, nomads or simply hackers?"

нуваат кога комуницират? Како се нарекуваат себеси? Дали се субјекти, киборзи, чудовишта, номади или едноставно хакери?"¹

Мораме да се запрашаме кој простор, кои актери, чии агенти и кои субјекти? Концептите на матрицата, структурата, позицијата и констелацијата треба да се гледаат и сфаќаат стриктно теоретски а не на егзистенцијален начин.

Овој обид да се дефинира нова позиција на субјектот е беспрекорно покриен, посебно со оглед на потенцијалните средства за организација на Интернет и во вистинскиот свет.

Дона Харавеј го измисли „киборгот“ и ни дозволи да сфатиме нешто многу поважно: дека секој може да биде повторно измислен како таков; секој може да биде во позицијата на киборгот, на „совршениот изметски остаток“. Баш како што едно време беше пролетеријатот, така киборгот денес не е нешто предефинирано, т.е. особините кои го диференцираат киборгот од другиот не се објективни, позитивно дефинирани и разбрани. Позитивна дефиниција на киборгот не постои однапред, туку се оформува точно во моментот на појавувањето; не постои позитивна разграничувачка особина. Позиционирањето е еднакво на реполитизацијата. Можеме да прашуваме и понатаму: со што „изметскиот отпадок“ заслужува повторно измислување? Мојот одговор е дека оваа реинвенција мора да се види и сфати во смисла на значење и позиционирање. Поентата не е дека сајбер-феминистичкиот идентитет одново ќе се открие себеси, туку дека оваа реинвенција ќе биде ре-артикулирана, препрочитана преку теорија.

Кажав дека на крајот на милениумов, двете матрици, западноевропската „Матрица на отпадниците од општеството“ и источноевропската „Матрица на монструми“, не само што поставуваат прашања за размислување, туку и нагласуваат елементи на политички и аналитички пресек кои треба уште порадикално да се дискутираат и артикулираат.

We have to ask ourselves what space, which actors, whose agents and what subjects? The concepts of matrix, structure, position and constellation are to be thought of and perceived in a strictly theoretical and not existential way.

This attempt to define a new position of the subject has been meticulously covered, especially with regard to the potential means of organization on the Internet and in the real world.

Donna Haraway invented the "cyborg" to permit us to understand something much more important: that everybody can be reinvented as such; everybody can be in the position of the cyborg, in the position of "the perfect excremental leftover". Just as "the proletariat" was at a certain point in time, the cyborg today is not something that is predefined, i.e. the features that differentiate the cyborg from the others are not objective, positively defined and understood. A positive definition of the cyborg does not exist in advance, but takes shape at the precise moment of its appearance; no positive distinguishing feature exists. Positioning matches re-politicization. We can ask further: how does an 'excremental leftover' qualify for reinvention? My answer is that this reinvention must be perceived and understood in terms of meaning and positioning. The point is not that the cyberfeminist identity re-invents itself, but that this reinvention be re-articulated, re-read through theory.

I have stated that at the end of the millennium, the two matrices, the Western European "Scum of Society Matrix" and the Eastern European "Monsters' Matrix," not only raise questions for reflection, but also highlight elements of political and analytical intersection that need to be discussed and articulated further and in a much more radical manner.

Воспоставување на разлики помеѓу Истокот и Западот исклучиво врз основа на историски премиси е екстремно ограничување, и јас би сакала да продолжам на поинаков начин, иако, сепак, на начин кој не е индиферентен кон историјата. Ќе се обидам да објаснам некои генеративни принципи зад матриците и нивното сложено функционирање, а ќе се обидам да објаснам и зошто парадигмата на Источна Европа треба да се гледа како „Женска парадигма“ или како женската страна во процесот на сексуалното диференцирање, како начин за наше вгнездување во (сајбер)просторот. „Матрицата на монструми“, во споредба со Западната матрица, е чисто теоретска целина, и како таква е целосно дозволива.

Прва теза: Истокот и Западот, и покрај нивното постојано редифинирање од наша страна, не се предикати (позитивно постоечки ентитети); ова значи дека етикетите Исток или Запад, наместо да го зголемуваат нашето знаење за субјектот, ни ја даваат оценката за неуспех; а се смета дека неуспехот, според Копјец, е вроден.

Во *Критика на чистиот разум* и *Критика на моќта на расудувањето*, Кант прво го направил разграничувањето помеѓу двата начина на кои разумот паѓа во контрадикција со себе. Во двете книги тој покажал дека грешката на разумот не е едноставна, туку се заснова на антиномиски кор-сокак преку две одделни патеки: првата грешка била математичка, втората динамичка. Првото нешто што ќе се забележи е дека двете премиси кои ја сочинуваат секоја страна, се чини имаат антиномиска врска една со друга, т.е. наизглед си противречат една на друга. Оттука Лакан, во неговата Вежба XX, насловена *Бис*, користејќи се со кантовските антиномиски релации, ги дефинирал двете формули на сексуација (во „За сексуалната разлика“) како две насоки, или две патеки, на грешка: машка и женска.

Џоан Копјец, во нејзината книга „*Читај ја мојава желба: Лакан против историчарите*“², која слободно можеме да ја сметаме како прирачник за лаканизмот, силно ги потенцира овие две антиномиски патеки како патеки на грешката. Антиномиите и формулите на сексуација се

Establishing the difference between East and West on historical premises only is extremely limiting, and I would like to proceed in a different way, albeit in a way not indifferent to history. I will attempt to explicate some generative principles behind the matrices and their complex functioning, and try also to explain why the Eastern Europe paradigm is to be seen as a 'Woman paradigm' or as the female side in the process of sexual differentiation, as a means of grounding ourselves in (cyber)space. The "Monsters' Matrix " acts in comparison to the Western Matrix as a purely theoretical entity, and as such is fully permissible.

Thesis One: That East and West, despite our constantly redefining them, are not predicates (positively existing entities); which means that the label East or West, rather than increasing our knowledge of the subject, qualifies the mode of failure of our knowledge; and failure is assumed, according to Copjec, to be inherent.

Kant in the *Critique of Pure Reason* and the *Critique of Judgment* first made the distinction between the two ways in which reason falls into contradiction with itself. In both works, he demonstrated that the failure of reason was not simple, but based upon an antinomic impasse through two separate routes: the first failure was mathematical; the second was dynamical. The first thing to note is that the two propositions that compose each side appear to have an antinomic relation to each other, i.e., they appear to contradict each other. Subsequently, in his Seminar XX entitled *Encore*, drawing upon the Kantian antinomic relations, Lacan defined the two formulas of sexualization (Of Sexual Difference) as two ways, or paths, of failure: the male and the female.

In her book *Read my Desire: Lacan against the Historicists*², which may be defined as a user's manual of Lacanism, Joan Copjec strongly emphasized these two antinomic ways as two ways of failure. The antinomies and the formulas of sexualization are presented through a scheme that is clearly divided between

шематски прикажани со јасно подвоени леви и десни страни. Левата страна на шемата е назначена како машка страна, а десната е женска. Левата, машка страна одговара на кантовските динамички антиномии, а десната, женска страна, одговара на кантовските математички антиномии.

Втора теза: Источноевропската Матрица на монструми е истородна со десната, женска страна, ја окупира, и затоа ја претставува кантовската математичка грешка, а пак западноевропската Матрица на отпадниците од општеството е истородна со левата, машка страна, односно кантовската динамичка грешка.

Во неверица, ќе запрашате: како е можно ова? Што дозволува ваква истородна позиција?

Од суштинска важност е што Лакан, во неговите формули на сексуација, ги употребува термините аргумент и функција наместо субјект и предикат (кои се спомнуваат во формулите на Кант). Оваа замена означува важна, а за нас и критична, концептуална разлика.

Принципот на класификација (се мисли помеѓу Исток и Запад) веќе не е дескриптивен, т.е. не е прашање на исти особини или заедничка материја. Копјец вели „Дали некој припаѓа во класата на мажи или жени (или, јас би додала во матрицата на грешки „Отпадници“ или „Монструми“ - МГ) зависи, всушност, од тоа која позиција ќе се заземе“.

Антимоните треба да се гледаат како позиции на Мебиусова лента, односно како континууми на разлики.

Постои неоспорна асиметрија помеѓу математичките и динамичните антиномии. Повторно според Копјец, кога се движиме од една до друга, како да влегуваме во сосема различен простор.

the left and right sides. The left side of the scheme is designated as the male side, while the right side is female. The left, male side corresponds to the Kantian dynamical antinomies, and the right, female side, corresponds to the Kantian mathematical antinomies.

Thesis Two: That the Eastern European Monsters' Matrix occupies, and is homologous with, the right, female side, and therefore represents the Kantian mathematical failure; while the Western European Scum of Society Matrix is homologous with the left, male side, or the Kantian dynamical failure.

Dubious, you may ask: How is this possible? What permits such a homologous position?

Of crucial importance is the fact that Lacan, in his formulas of sexuation, employs the terms argument and function instead of subject and predicate (as they are referred to in the Kantian formulas). This substitution marks an important, and for us a critical, conceptual difference.

The principle of classification (between East and West, I mean) is no longer descriptive, i.e., it is not a matter of shared characteristics or of common substance. Copjec states, "Whether one falls into the class of males or females (and I would add, whether one falls into the Scum or the Monsters failure matrix - MG) depends, rather, which enunciative position one assumes."

The antinomies should be read as positions on a Moebius strip, i.e., as a continuum of differences.

There is an unmistakable asymmetry between the mathematical and the dynamical antinomies. Again, according to Copjec, on moving from one to the other, we seem to enter a completely different space.

ДЕСНАТА, ЖЕНСКА СТРАНА:
МАТЕМАТИЧКА ГРЕШКА
и источноевропската „Матрица на монструми“

Не почнувам со монструмите само за да освојам симпатии. Наспроти честата заблуда дека психоанализата ја смета Жената за секундарна - за обична варијација на мажот - овие формули сугерираат, според Копјец, дека постои еден вид на приоритет, некоја предност за десната страна.

Ова читање на формулите е конзистентно и со привилегираната позиција на математичките антиномии која им ја дал Кант, кој и припишува на математичката синтеза непосредна сигурност од динамичката. Во анализата на Кант, токму динамичките антиномии (машката страна на формулата, т.е. западноевропската Отпадничка Матрица во нашето читање) се покажаа во многу што секундарни, еден вид решавање на поцелосниот корсокак кој се јави кај математичкиот конфликт.³ Ке се обидам на еден шематски начин да дојдам до мојата поента.

Што е математичка антиномија? Прво, секоја антиномија е составена од две премиси: теза и антитеза. Математичката антиномија која ние ја позајимавме од Кант е производ на обидот, генерално земено, да се мисли светот. Тезата на математичката антиномија е следнава: светот има почеток во времето и исто така е ограничен во поглед на просторот. Антитезата на истава математичка антиномија е: светот нема почеток и ограничувања во однос на просторот туку е, во поглед и на време и на простор, бесконечен.

„Откако ги испитува двата аргументи, Кант заклучува дека иако секој успешно ја докажува грешноста на другиот, ниеден не може да нè убеди во својата вистинитост. Овој заклучок создава скептички корсокак, и заклучокот до кој Кант доаѓа е следниот: наместо да очајувате поради фактот дека не можеме да одбереме од двете, мора да сфатиме дека не мораме да одбираме, бидејќи обете опции се погрешни. Тезата и антитезата, кои на по-

THE RIGHT, FEMALE SIDE:
MATHEMATICAL FAILURE
and the Eastern European "Monsters Matrix"

I am not starting with the Monsters just to get some sympathy. Contrary to the fairly common prejudice that psychoanalysis constructs the Woman as secondary - as a mere alteration of man - these formulas suggest, according to Copjec, that there is a kind of priority, an advantage of sorts on the right side.

This reading of the formulas is also consistent with the privileged position accorded the mathematical antinomies by Kant, who grants the mathematical synthesis a more immediate certitude than its dynamical counterpart. In Kant's analysis, it is the dynamical antinomies (the male side of the formula, or the Western European's Scum Matrix in our reading) that appear in many ways secondary, a kind of resolution to the more complete impasse manifested by the mathematical conflict.³ I will proceed in a very schematic way to reach my point.

What is a mathematical antinomy? First, every antinomy is composed of two propositions: thesis and antithesis. The mathematical antinomy we borrowed from Kant is occasioned by the attempt, generally speaking, to think the world. The thesis of the mathematical antinomy is this: the world has a beginning in time and is also limited in regard to space. The antithesis of the same mathematical antinomy is this: the world has no beginning and no limits in space but is, in relation to both time and space, infinite.

"After examining both arguments, Kant concludes that while each successfully demonstrates the falsity of the other, neither is able to establish convincingly its own truth. This conclusion creates a skeptical impasse, and the solution he arrives at is the following: rather than despairing over the fact that we cannot choose between the two alternatives, we must come to the realization that we need not choose, since both alternatives are false. The thesis and antithesis, which initially

четокот како да создаваат контрадикторна опозиција, се испоставува дека се контрарни."⁴

Можеме да забележиме дека структурата на кон-
трарната опозиција која ја наоѓаме во математичката ан-
тиномија се демонстрира во оној тип на шега кој Славој
Жижек често го употребува на неговите предавања:

Во вашето село веќе нема човекојадци.
Кога го изедовте последниот?

Формата на прашањето не дозволува адресираниот
да го негира обвинувањето имплицирано во прашањето,
туку само да избира меѓу спротиставувања. Откако ја по-
кажа невозможната на постоењето на светот, Кант ги
отфрла и исказите на тезата и на антитезата. Двата ис-
каза на Кант во врска со решението на првата матема-
тичка антиномија формално ги копираат оние кои Лакан
ги дава за Жената, која, како и светот, не постои.

Лакан тврди дека концепт на „Жена“ не може да
се конструира бидејќи задачата за целосното откривање
на нејзините состојби всушност и не може да извршена.
Бидејќи сме конечни суштества, ограничени во простор и
време, нашето знаење е предмет на историските состојби.

И сега доаѓаме до најважниот дел: „Постоењето
на Жената не е само негирано; исто, не е за прекор како
нормативен и исклучувачки поим; напротив, лакановската
позиција тврди дека само со одбивањето да се негира -
или потврди - нејзиното постоење може да се избегне нор-
мативното и исклучувачко размислување. Значи, само со
признавање дека концептот на Жената не може да постои,
дека е структурално невозможен во рамките на симбо-
личкиот поредок, се предизвикува секоја историска кон-
струкција за неа. Конечно, ништо не им забранува на овие
историски конструкции да ја кажуваат нивната универ-
зална вистина; уверете се во историското тврдење дека
генерална, транс-историска категорија Жена не постои.“⁵

appeared to constitute a contradictory opposition, turn out to
be contraries."⁴

We might note that the structure of a contrary opposi-
tion that we find in a mathematical antinomy is demonstrated by
the kind of joke Slavoj Zizek uses widely in his lectures:

In your village there are no cannibals anymore.
When did you eat the last one?

The form of the question does not allow the addressee
to negate the accusation implicit in the question, but only to
choose among contraries. Having demonstrated the impossibil-
ity of the existence of the world, Kant can then dismiss both the
statements of thesis and anti-thesis. Kant's two statements re-
garding the solution of the first mathematical antinomy formally
reduplicate those that Lacan gives for Woman, who, like the
world, does not exist.

Lacan argues that a concept of "Woman" cannot be
constructed because the task of fully unfolding her conditions
cannot, in actuality, be carried out. Since we are finite beings,
bound by space and time, our knowledge is subject to historical
conditions.

And here we come to the most important point:
"The existence of Woman is not only denied; it is also not con-
demnable as a normative and exclusionary notion; on the con-
trary, the Lacanian position argues that it is only by refusing to
deny - or confirm - her existence that normative and exclusion-
ary thinking can be avoided. That is, it is only by acknowledging
that a concept of Woman cannot exist, that it is structurally im-
possible within the symbolic order, that each historical construc-
tion of her can be challenged. After all, nothing prohibits these
historical constructions from asserting their universal truth; wit-
ness the historical assertion that a general, trans-historical cat-
egory of Woman does not exist."⁵

Најважно е да се види дека Жената е последицата, а не причината, на нефункционирањето на негацијата. Таа е грешка на ограничувањето, а не причината за грешката.⁶

Сега, по ова прилично грубо и шематско колажирање на еден дел од одличното поглавје за формите на сексуација во книгата на Копјец *Читај ја мојата желба: Лакан против Историчарите*, мораме да се вратиме на нашата Матрица на монструмите за да ги прифатиме ефектите на ваквата исторозна позиција.

Трета теза: слично на лакановската изјава за непостоењето на Жената, ние можеме да зборуваме за непостоењето на Матрицата на монструмите. Ако оваа матрица не постои, тоа е затоа што не може да се најде. Матрицата на монструмите не може да се конструира бидејќи задачата за целосното откривање на нејзините состојби всушност и не може да извршена. Нашата концепција на (Матрицата на) монструмите не може да отиде отаде овие граници, па затоа ние не можеме да конструираме концепт за целината на Матрицата.⁷

Постоењето на (Матрицата на) монструмите не е само негирано; исто, не е за прекор како нормативен и исклучувачки поим; напротив, лакановската позиција тврди дека само со одбивањето да се негира или потврди нејзиното постоење може да се избегне нормативното и исклучувачко размислување. Значи, само со признавање дека концептот на (Матрицата на) монструмите не може да постои, дека е структурно невозможен во рамките на симболичкиот поредок, се предизвикува секоја историска конструкција за неа. Сè додека може да се демонстрира дека светот или (Матрицата на) монструмите не можат да формираат целина, универзум, можноста на расудување дали овие феномени ни даваат информации за некоја реалност независна од нас - исчезнува.

Најважно е да се сфати дека Матрицата на монструмите, да ја парафразирам Копјец, е последица, а не причина од нефункционирањето на негацијата. Таа е грешка на ограничувањето, а не причина за грешката.

It is crucial to see that Woman is the consequence, and not the cause, of the nonfunctioning of negation. She is the failure of the limit, not the cause of the failure.⁶

Now, following this rather crude and schematic cutting up of one part of the excellent chapter on the forms of sexuation in Copjec's book *Read my Desire: Lacan against the Historicists*, we must return to our Monsters Matrix - to accept the consequences of such a homologous position.

Thesis Three: Similarly to Lacan's positing the nonexistence of Woman, we can speak of the nonexistence of the Matrix of Monsters. If the Matrix of Monsters does not exist, this is because it cannot be found. The Matrix of Monsters cannot be constructed because the task of fully unfolding its conditions cannot, in actuality, be carried out. Our conception of the (Matrix of) Monsters cannot run ahead of these limits and thus, we cannot construct a concept of the whole of the Matrix.⁷

The existence of the (Matrix of) Monsters is not only denied; it is also not condemnable as a normative and exclusionary notion; on the contrary, the Lacanian position argues that it is only by refusing to deny - or confirm - its existence that normative and exclusionary thinking can be avoided. That is, it is only by acknowledging that a concept of the (Matrix of) Monsters cannot exist, that it is structurally impossible within the symbolic order, that each historical construction of this Matrix can be challenged. As long as it can be demonstrated that the world or the (Matrix of) Monsters cannot form a whole, a universe, then the possibility of judging whether or not these phenomena or signifiers give us information about a reality independent of us vanishes.

It is crucial to see that the Matrix of Monsters, to paraphrase Copjec, is the consequence, and not the cause, of the nonfunctioning of negation. It is the failure of the limit, not the cause of the failure.

ЛЕВАТА, МАШКА СТРАНА:
ДИНАМИЧКА ГРЕШКА
и западноевропската „Матрица на отпадниците
од општеството“

Ако тезата и антитезата на математичките антиномии беа прогласени за лажни бидејќи обете нелегитимно го изјавуваа постоењето на светот, тезата и антитезата на динамичката антиномија, динамичката грешка, се прогласени за вистинити. Во првиот случај, конфликтот меѓу двете премиси се чинеше нерешлив (бидејќи се правеа контрадикторни тврдења за истиот објект); кај динамичката грешка конфликтот е решен со тоа што двете премиси не си противречат една на друга.

Тезата во динамичката антиномија, според Кант, е следнава: каузалноста според законите на природата не е единствената каузалност која функционира со цел да го створи светот. Каузалноста на слободата е исто така потребна за да се објаснат потполно сите овие фактори. Кантовската антитеза на динамичката антиномија, или грешка, е: слобода не постои, туку сè во светот се случува единствено по законите на природата.

Кант вели дека антитезата во динамичката антиномија е вистинита, токму како што Лакан го потврдува постоењето на универзумот на мажи. Бидејќи постоењето на универзум во случајот на Жената беше негирано со објаснување дека не може да се најде крај на низата на особини, би било логично да се претпостави дека формацијата на сето ова се должи на поставување на граница.

Промената од женското кон машкото е одземање. Тезата и антитезата на математичката грешка, според Кант, кажуваат премногу. Кај динамичкото пак, овој одвишок се одзема, и токму ова одземање ја воспоставува границата. Ова значи дека на оваа страна секараш ќе биде кажано премалку. Некомплетност на динамичката страна и неконзистентност на математичката страна.

THE LEFT, MALE SIDE:
DYNAMICAL FAILURE
and the Western European
"Scum of Society Matrix"

Where the thesis and antithesis of the mathematical antinomies were both deemed to be false because both illegitimately asserted the existence of the world, the thesis and antithesis of the dynamical antinomies, the dynamical failure, are both deemed by Kant to be true. In the first case, the conflict between the two propositions was thought to be irresolvable (since they made contradictory claims about the same object); in the case of dynamical failure, the conflict is resolved by the assertion that the two statements do not contradict each other.

The thesis of the dynamical antinomy is, according to Kant, the following: Causality according to the laws of nature is not the only causality operating to originate the world. A causality of freedom is also necessary to account fully for these phenomena. The Kantian antithesis of the dynamical antinomy, or failure, is: There is no such thing as freedom, but everything in the world happens solely according to the laws of nature.

Kant says that the antithesis in the dynamic antinomy is true, just as Lacan confirms the existence of the universe of men. Since the existence of the universe was regarded, in the case of Woman, as impossible because no limit could be found to the chain of signifiers, it would be logical to assume that the formation of the all on the male side, in fact, depends on the positing of a limit.

The shift from the female to the male side is a subtraction. The thesis and antithesis of the mathematical failure, according to Kant, said too much. On the dynamical side, this surplus is subtracted, and it is this subtraction that installs the limit. It means that on this side it will always be a matter of saying too little. Incompleteness on the dynamic side, and inconsistency on the mathematical side.

Понатаму, според Копјец, прашањето на постоењето кое го предизвика конфликтот на женската страна е замолчено на машката страна бидејќи, прецизно кажано, тоа е постоење - или бидување - што е одземено од универзумот кој се оформил тука. Кант нè учеше дека ако некој каже дека некој човек постоел, тогаш нема што да му се додаде на овој човек, или на концептот на човек. Така, би можеле да тврдиме дека на овој концепт ништо не му недостасува. А сепак, тој не го вклучува постоењето, и во таа смисла е неадекватен.

Значи, според Лакан, двете грешки или форми на сексуација се состојат од следново: жената и мажот не треба да се третираат симетрично ниту пак да се смета дека меѓусебно се надополнуваат. Едната категорија не го комплетира, или не е, она што и недостасува на втората. И ако универзум од жени е едноставно невозможен, универзум од мажи е можен само под услов да прифатиме нешто од овој универзум. Универзумот од мажи е илузија заснована, според Копјец, на парадоксална забрана: Не внесувајте сешто во своето сè! Сексуалната врска не успева од две причини: невозможна е, и забранета. И затоа никогаш нема да постигнеме целост.

Ако бараме лесно решение можеме да кажеме дека, како и источноевропската Матрица на монструми, западноевропската Матрица на отпадниците од општеството не постои. Но, не е проблем да го лоцираме на левата страна, како на лакановата сексуална табела. Кант нè научи дека ако некој каже дека западноевропската „Матрица на отпадниците од општеството“ постои, не би можело да му се додаде ништо повеќе на тој концепт. Наместо да дефинираме универзум на мажи надополнуван од универзум на жени, ние ќе дефинираме, потпирајќи се на Лакан, западноевропска Матрица на отпадниците од општеството (МАШКА СТРАНА) како забрана за конструирање универзума, и источноевропска Матрица на монструми (ЖЕНСКА СТРАНА) како неможност тоа да се стори.

Поради оваа имплицитна невозможност да се создаде универзум, мораме постојано да се преместуваме.

Furthermore, according to Copjec, the question of existence that caused the conflict on the female side is silenced on the male side because it is, precisely, existence - or being - that is subtracted from the universe that is formed here. Kant taught us that if one were to say that a man existed, one would add absolutely nothing to this man, or to the concept of man. Thus we could argue that this concept lacks nothing. And yet, it does not include being, and is in this sense inadequate.

Again, the two failures or forms of sexuation according to Lacan consist of the following: the woman and the man are not to be treated symmetrically nor conceived as complements of each other. One category does not complete, or make up for what is lacking in, the other. While the universe of women is simply impossible, a universe of men is possible only on the condition that we except something from this universe. The universe of men is then an illusion based, according to Copjec, on a paradoxical prohibition: do not include everything in your all! The sexual relation fails for two reasons: it is impossible, and it is prohibited. And this is why we will never come up with a whole.

For an easy solution we could say that, like the Eastern European Monsters Matrix, the Western European Scum of Society Matrix does not exist. But there is no problem in locating it on the left side, homologous to the Lacanian sexuation table. Kant taught us that, if one were to say that the Western European Scum of Society Matrix existed, one would add absolutely nothing to the concept of the Western European Scum of Society Matrix. Rather than defining a universe of men that is complemented by a universe of women, we can define, relying on Lacan, the Western European Scum of Society Matrix (MALE SIDE) as the prohibition against constructing a universe, and the Eastern European Monsters Matrix (FEMALE SIDE) as the impossibility of doing so.

Because of this implicit impossibility of constructing a universe, we have constantly to re-locate ourselves.

Поради ова, позиционирањето и реартикулацијата подразбираат реполитизирање.

II. Грешка, промашување и вирус

Не се работи за одење на далечни геополитички простори какви што се Африка, Азија или дури и Источна Европа, туку за капитализацијата на идеите и концептите кои сами по себе стануваат територија. Теоријата е таква територија, а и Интернет, и светската мрежа. Овие огромни нови територии, проширени и еволуирани на бројни сервери, овозможуваат Капиталот, тој централен механизам на најчистиот Капитализам, уште побрзо да се триплицира. Теоријата, уметноста и културата се огромни архиви, а исто и нашите тела. Она што е основно за капитализмот е што се може да се трансформира во територија за проширување на Капитал. На овој начин, самата идеја за територија се менува - радикално.

Годината 2000-та со неа донесе сосем нов начин на гледање на територијата. Територија како чист геополитички простор веќе не постои. Територија е сега многу поширок концепт. Нашите интелектуални концепти, нашите книги, нашите дела и сите наши архиви се новите територии. Оттаму, приложувањето концепти е гест на проширување и продлабочување на концептот на самата територија.

Втората важна промена која влијае врз ИСТОК и ЗАПАД, СЕВЕР и ЈУГ е дека во осумдесеттите беше доволно да си ВИДЛИВ; во 2000-та ова е прашање на реартикулација и, уште повеќе, ре-локација - многу повеќе отколку обична видливост.

Во денешниот свет фотографските, електронските и дигиталните слики се на работ на ефективна дезинтеграција. Дури и со многу слаб компјутер можеме да манипулираме било каква слика. Особено фотографиите ја губат нивната кредибилност, како на пример во процесот на расудување за настаните во светот. Сликите, а посебно фотографиите, стигнаа до точка кога нивната внатрешна

This is why positioning and re-articulation means re-politicization.

2. A failure, an error and a virus

It is not really a question of going to distant geopolitical spaces such as Africa, Asia or even Eastern Europe, it is, rather, about the capitalization of ideas and concepts becoming territory in itself. Theory is such a territory, as is the Internet with the World Wide Web. These huge new territories, expanded and evolved on numerous servers, allow Capital, the most internal vehicle of Capitalism at its purest, an even faster triplication. Theory, art and culture are huge archives, and it is the same with our bodies. That everything can be transformed into a territory for the expansion of Capital is something that is fundamental to capitalism. In this way, the idea of territory itself changes - radically.

The year 2000 brought with it a completely different idea of how we think about territory. Territory as a pure geopolitical space is gone. Territory has become a much broader concept. Our intellectual concepts, our books, our works and, last but not least, all our archives are the new territories. Contributing concepts is, therefore, a gesture of expanding and broadening the concept of territory itself.

The second crucial change that has an effect on EAST and WEST, SOUTH and NORTH is that in the eighties, it was enough to be VISIBLE; [at] @2000 it is a question of re-articulation, and moreover, re-location, much more than pure visibility.

In today's world, photographic, electronic and digital images are at the point of effective disintegration. Even with a very small PC, we can manipulate any image. Photographic images especially are losing their credibility, as, for example in the process of judging world events. Images, and especially photography, have reached the point where their internal reality is questioned. This is not simply a question of truth or falsity.

реалност е доведена во прашање. Ова не е прашање едноставно на вистинито или лажно. Прашањата на плаузибилноста и неплаузибилноста ги надминуваат оние кои се однесуваат на тоа дали една слика е едноставно вистинита или лажна. Па така, проблемот веќе не се однесува само на умствените слики и свеста, туку и на парадоксалната фактичност на новите медиумски слики, посебно компјутерски генерираните фотографски слики. Ако уметноста, според Скот Букетмен, ја поставува енигмата на телото, тогаш техниката ја поставува енигмата на уметноста.

Во ваков контекст, можно е да се воспостави една важна врска меѓу сликата и структурите на моќта кои ја оформуваат и опколуваат, и да и пристапиме на сликата на видеото, филмот, итн, како на дел од еден поголем систем на визуелна и репрезентационална комуникација. Овој пристап, во основа, е политика на репрезентацијата на видео и медиумската слика и не е нешто директно поврзано со секојдневната политика, но е поврзано до толку што естетиката на сликата е секогаш впишана во поле на моќта. Моќта има различни форми - па така електронските и медиумските слики, како форми на репрезентација, имаат различни врски со различни типови на моќ.

Сајбер-просторот го третира материјалот како отровен агент. Материјалноста е извлечена од сајбер-просторот и од објект е сведена на абјект - на безумна, непристојна интервенција (Јулија Кристева, Критикал Арт Ансамбл и Пел). Нешто слично се случува и со телото. Можно е да се воочи еден процес на отуѓување: телото како неисправна машина (Катарина Козира, Полска) или тела што водат љубов преку сервери (Олиа Лиалина, Русија), чекајќи можна ре-артикулација. Од акробат до експериментална машина, телото може да заземе секаква позиција, за што пример се, во овој редослед: Марина Абрамовиќ (Југославија/Холандија), Власта Делимар (Хрватска), Егле Ракаускајте (Литванија) и Сања Ивековиќ (Хрватска). Во случајот на Марина Абрамовиќ, телото е параван кој се користи за секакви промени, вклучувајќи и целосно маскирање на идентитетот; Власта Делимар самата е жи-

Questions of plausibility and implausibility override those concerning whether an image is simply true or false. The problem, therefore, no longer has to do with mental images and consciousness only, but with the paradoxical facticity of new media images, especially computer-generated photographic images. If art poses, according to Scott Bukatman, the enigma of the body, then technique poses the enigma of art.

In such a context it is possible to establish an important connection between the image and the power structures that form and surround it and to approach the video or film image, etc., as part of a larger system of visual and representational communication. This approach is fundamentally politics of representation in terms of the video and media image is not something that is directly connected with everyday politics but it is connected in so far as the aesthetics of the image is always inscribed in a field of power. Power takes different forms; therefore, electronic and media images as a form of representation have different connections with different types of power.

Cyberspace treats material as a toxic agent. Materiality is extracted from cyberspace and reduced from object to abject - to a senseless, obscene intervention (Julia Kristeva, Critical Art Ensemble and Pell). Something similar is happening with the body. It is possible to identify a process of estrangement: the body is a malfunctioning machine (Katarzyna Kozyra, Poland), or bodies are having love affairs between servers (Olia Lialina, Russia) waiting for a possible re-articulation. From an acrobat to an experimental engine, the body may take up any position, as exemplified by, in this order, Marina Abramovic (Yugoslavia/Netherlands), Vlasta Delimar (Croatia), Egle Rakauskaite (Lithuania) Sanja Ivekovic (Croatia). In the case of Marina Abramovic the body is a screen used for all sorts of changes including the complete masquerading of identity; Vlasta Delimar is the living work herself: she presents herself as the reservoir of the virus, reminding us of her potentiality waiting to become a

во дело: се презентира себеси како резервар на вирус, потсетувајќи нè на нејзината потенцијалност која чека да стане реалност. Делото на Егле Ракаускајте повторно го измислува потенцијалниот киборг (ги поврзува учесниците во нејзиниот перформанс преку нејзината коса, не преку интернет); а пак Сања Ивековиќ ја развива претпоследната форма на киборг, еден модерен Франкештајн.

Оттаму, внесувањето на грешки, промашувања, потенцијални тела и вируси во совршени, симулирани околина и во сајбер-светот може да се смета како средство за развивање на нови естетски и концептуални стратегии, бидејќи грешката, како абјект - објект на ужасот и гадењето - не може да се интегрира во матрицата. Всушност, како што вели Жак Дерида, ние можеме на грешката да гледаме како на начин за развивање на логиката на ре-маркирањето (re-marque). Логиката на ре-маркирањето е слична на функцијата на грешката или симптомот, каде она што отпрвин наликуваше на информативен, генерален поглед на еден настан - еден истрел, така да се каже, од неутрална, објективна далечина - одеднаш се претвора во нешто и заканувачко и отелотворено. Грешката, всушност, е самото „нешто“; таа е субјектот кој зборува и кој кажува повеќе од самиот субјект.

Она што ја карактеризира замената на просторната длабочина со длабочината на времето е двоенето на гледиштето, споделувањето на перцепцијата на околината помеѓу анимираното (живиот субјект), неанимираното (објектот, гледачката машина) и, отсега натаму, абјектот (грешката, промашувањето, неуспехот). Гледиштето(-ата) на овој поглед, неговите визуализации, сè она што е веќе во окото на камерата(-ите), останувајќи во состојба на латентна непосредност во огромниот куп ѓубре од она што е ткиво на меморијата, сакајќи повторно да се појават, неизоставно, кога ќе им дојде време (Пол Вирилио). Оттаму, одново да се присвои местото на оваа меморија, на виртуелната меморија, на модерен начин, значи да не се остават никакви други траги (бидејќи виртуелната меморија не е веќе функција на минатото, туку на иднината) туку да се остават грешки, промашувања и неуспеси! Брзи-

reality. Egle Rakauskaite's work re-invents the potential cyborg (she connects her performers through their hair and not through the Internet); Sanja Ivekovic, on the other hand, develops a penultimate form of a cyborg, a modern Frankenstein.

The introduction of errors, failures, potential bodies and viruses in perfect, simulated environments and the cyberworld can be viewed, therefore, as a means to developing new aesthetic and conceptual strategies, since the error as abject - an object of horror and disgust - cannot be integrated into the matrix. We can actually think about the error, in the words of Jacques Derrida, as a way of developing the logic of re-marking (re-marque). The logic of re-marking is similar to the function of the error or of the symptom, where what at first seemed an informative, general view of an event - a shot, so to speak, from a neutral, objective distance - suddenly turns out to be both threatening and embodied. The error is actually 'the thing' itself; it is the subject that is speaking, and tells more than the subject itself.

What characterizes the replacement of the depth of space by the depth of time is a splitting of viewpoint, the sharing of perception of the environment between the animate (the living subject), the inanimate (the object, the seeing machine) and, from now on, the abject (the error, mistake, failure). The vision(s) of this viewpoint, its visualizations, are what is already there in the eye of the camera(s), remaining in a state of latent immediacy in the huge junk heap of the stuff of memory, wanting to reappear, inexorably, when the time comes (Paul Virilio). To reappropriate the place of this memory, of virtual memory, in the modern way means, therefore, not to leave any more traces - as virtual memory is no longer a function of the past, but of the future - but instead to leave mistakes, errors, and failures! The speed at which TV and radio information circulates (in terms of one way distribution) has already been overtaken by the static speed of computer calculations; this means the speed of Internet

ната со која телевизиските и радио информации циркулираат (се мисли на едностраната комуникација) веќе е надмината од статичката брзина на компјутерските пресметки; ова значи дека брзината на интернет врските станува сè поважна. Оттаму, неуспехот, грешката и промашувањето се патеката која води до трансформацијата на субјектот во абјект, кој со својата безумна, непристојна интервенција може да се смета за нова (неуспешна!) позиција на субјектот.⁸

Превод: Саше Тасев

БЕЛЕШКИ

¹ Цитат од есејот на Ивон Фолкарт "Stubborn Practices in the Age of Information and Biotechnology", напишан како дел од кураторскиот проект *Tenacity: Cultural Practices in the Age of Information and Biotechnology*, презентирани во Швајцарскиот Институт, Њујорк, 2000 и во Штедхал, Цирих, 2000.

² Види Јоан Сопјес, *Read my Desire: Lacan against the Historicists*, Cambridge, Mass., and London, 1994.

³ Исто, стр. 217.

⁴ Исто.. 218.

⁵ Исто, стр. 225.

⁶ Исто, стр. 226.

⁷ Исто, стр. 221.

⁸ Би сакала да ја искажам мојата благодарност за англиската лектура на овој труд на Тина Хорн, како и на Верена Куни и Клаудија Рајхе за нивните заложби во продукцијата, дистрибуцијата и идните објавувања на овој есеј. Би сакала да се заблагодарам за поддршката во подготвувањето на есејов (дискусија и покана во Скопје да го споделам, презентирам и делумно објавам истиот) на д-р Небојша Вилиќ, Сузана Милевска и д-р Елизабета Шелева.

БИБЛИОГРАФИЈА

Marina Grzinic, *Fiction Reconstructed. Eastern Europe, Post-socialism & Retro-Avantgarde*, Editione Selene and Springerin, Vienna 2000.

connections becomes more and more important. A failure, an error, a mistake is, therefore, the route leading to a transformation from the subject to the abject, which with its senseless, obscene intervention, can be perceived as the new (failed!) subject position.⁸

NOTES

¹ Quotation from the essay by Yvonne Volkart "Stubborn Practices in the Age of Information and Biotechnology", written as a part of her curatorial project *Tenacity: Cultural Practices in the Age of Information and Biotechnology*, presented at the Swiss Institute, New York, 2000 and at the Stedhale, Zurich, 2000.

² See Joan Copjec, *Read my Desire: Lacan against the Historicists*, Cambridge, Mass., and London, 1994.

³ Ibid., p. 217.

⁴ Ibid., p. 218.

⁵ Ibid., p. 225.

⁶ Ibid., p. 226.

⁷ Ibid., p. 221.

⁸ I would like to express my gratitude for the English language editing of the present paper to Tina Horne and as well to Verena Kuni and Claudia Reiche for their engagement in the production, distribution and future publishing of this essay. I would like to acknowledge the support in preparation of this essay (discussion and invitation to Skopje to share, present and partly publish the essay) by dr. Nebojsa Vilic, Suzana Milevska and dr. Elizabeta Seleva.

REFERENCE

Marina Grzinic, *Fiction Reconstructed. Eastern Europe, Post-socialism & Retro-Avantgarde*, Editione Selene and Springerin, Vienna 2000.

Marina Grzinic, "Exposure Time, the Aura, and Telerobotics" in *The Robot in the Garden: Telerobotics and Telepistemology in the Age of the Internet*, ed. Ken Goldberg, Cambridge, Mass., 2000.

Marina Grzinic "Strategies of Visualisation and the Aesthetics of Video in the New Europe" in *Culture and Technology in the New Europe: Civic Discourse in Transformation in Post-Communist Nations*, ed. Laura Lengel, London, 2000.

Donna Haraway, "The Promises of Monsters: A Regenerative Politics for Inappropriated Others" in: *Cultural Studies*, eds. Lawrence Grossberg, Cary Nelson and Paula A. Treichler, New York and London 1992.

The Body Caught in the Intestines of the Computer & Beyond. Women's Strategies and / or Strategies by Women in Media, Art and Theory, eds. M. Grzinic and Adele Eisentein, Ljubljana and Maribor 2000.

The Mars Patent at <http://www.mars-patent.org>.

Marina Grzinic, "Exposure Time, the Aura, and Telerobotics" in *The Robot in the Garden: Telerobotics and Telepistemology in the Age of the Internet*, ed. Ken Goldberg, Cambridge, Mass., 2000.

Marina Grzinic "Strategies of Visualisation and the Aesthetics of Video in the New Europe" in *Culture and Technology in the New Europe: Civic Discourse in Transformation in Post-Communist Nations*, ed. Laura Lengel, London, 2000.

Donna Haraway, "The Promises of Monsters: A Regenerative Politics for Inappropriated Others" in: *Cultural Studies*, eds. Lawrence Grossberg, Cary Nelson and Paula A. Treichler, New York and London 1992.

The Body Caught in the Intestines of the Computer & Beyond. Women's Strategies and / or Strategies by Women in Media, Art and Theory, eds. M. Grzinic and Adele Eisentein, Ljubljana and Maribor 2000.

The Mars Patent at <http://www.mars-patent.org>.